

Hvor mange gange blev Jesus salvet med olie?

(Iver Larsen, konsulent i bibeloversættelse. Maj 2022)

I Lukas 7,37-38 læser vi, hvordan Jesus' fødder blev salvet, da han opholdt sig i et hus, hvor en farisæer ved navn Simon boede. Det skete sandsynligvis i Kapernaum, kort efter at Johannes Døber var blevet sat i fængsel. Det var i alle tilfælde et par år før, Jesus igen blev salvet få dage før sin død. Kapernaum beskrives som en by (polis på græsk) (f.eks. Luk 4,31), mens både Betsajda og Betania beskrives som landsbyer (græsk *kōmē* – κώμη). Kvinden, der salvede Jesus' fødder i Simon Farisæers hus, var fra en by/polis, så det var i hvert fald ikke Betania, hvor Simon den Spedalske boede. Magdala/Magadan (Mat 15,39) var så vidt vides også en vigtig by på det tidspunkt, så det er også muligt, at salvningen fandt sted der.

Hverken Mattæus eller Markus fortæller om episoden, så Lukas må have den fra andre kilder. Vi ved, at Lukas havde mange kilder foruden Mattæus og Markus, og det, at han fortæller om en begivenhed, som de andre ikke omtaler, betyder på ingen måde, at det er den samme begivenhed, som Mattæus og Markus fortæller om andetsteds. Detaljerne er så forskellige, at den eneste logiske konklusion er, at det er forskellige begivenheder. På den anden side er den salving, Mattæus beskriver 26,6-13 tydeligvis den samme begivenhed, som Markus beskriver i 14,3-9. Lighederne er mange, og de små forskelle uden betydning.

Kvinden, som salver Jesus' fødder i Lukas 7, er ikke navngivet, men omtales blot som en, der "levede i synd i byen." Hun var sikkert kendt som en af de prostituerede i den store by. Hun har nok hørt Jesus tale i byen og måske set nogle af hans mirakler, så hun har besluttet at angre sin livsstil og bede Gud om tilgivelse. Der er intet, der tyder på, at det kunne være Maria Magdalene, da Maria havde været besat af 7 dæmoner, som Jesus havde befriet hende for (Lukas 8,2). En besat kvinde kunne næppe fungere som prostitueret, og hvis hun på det tidspunkt var befriet fra dæmonerne og blevet en discipel af Jesus, ville hun næppe blive omtalt som en synder i byen. Havde det været Maria Magdalene, ville Lukas have introduceret hende ved navn her i kapitel 7 og ikke først senere i kapitel 8.

Der findes mange gamle legender og gnostiske fabler, som påstår, at den unavngivne synder var Maria Magdalene¹. Pave Gregor den Store påstod i år 591, at de to kvinder var den samme, og faktisk mener han også, at alle tre salvninger var samme begivenhed med den samme kvinde. Bogen Nardusmysteriet² gengiver den samme ide. På den måde får man gjort både Maria fra Betania og Maria Magdalene til tidligere prostituerede, men der er intet bibelsk grundlag for en sådan påstand. Fordi pave Gregor fremsatte den ide, blev det en almindelig tradition i den katolske kirke, indtil pave Paul VI ændrede den katolske helgenkalender i 1969. Denne ubibelske påstand ligger også bag flere malerier fra middelalderen. Indtil 1969 blev Maria fra Betania og Maria Magdalene fejret som helgener på samme dato. Men nu anerkender man, at det var to forskellige kvinder, så Maria, Martha og Lazarus mindes som helgener den 29. juli, mens Maria Magdalene fejres den 22. juli. Maria Magdalene blev afgjort en dedikeret discipel af Jesus, og hun fik en fremtrædende plads som den første, der mødte Jesus efter genopstandelsen, men der er intet bibelsk grundlag for at påstå, at hun på noget tidspunkt har salvede Jesus' fødder eller hoved.

Maria fra Betania og Maria Magdalene har begge navnet Maria, men det betyder ikke, at det drejer sig om den samme kvinde. Der er syv forskellige kvinder i Ny Testamente, som bærer navnet Maria:

---

¹ Nogle af disse skrøner er omtalt i dansk Wikipedia - https://da.wikipedia.org/wiki/Maria_Magdalene

² Poul Hoffmann: Nardusmysteriet – Den virkelige Maria Magdalene, Credo (2008)

1. Maria, Jesus' mor
2. Maria fra Betania, søster til Martha og Lazarus
3. Maria Magdalene, discipel af Jesus
4. Maria, mor til Jakob (den Lille) og Josef/Joses
5. Maria, Klopas' hustru (Johs 19,25)
6. Maria, Johannes Markus' mor (Ap.G. 12,12)
7. Maria, som nævnes i Rom 16,6

Der var utvivlsomt hundredvis af kvinder ved navn Maria, som ikke er nævnt i Bibelen. Det var det mest almindelige kvindenavn på den tid. Tilsvarende var det mest almindelige mandnavn Simon, og vi kender 9 personer med det navn i NT. For at holde dem ude fra hinanden, får de altid en eller anden titel eller beskrivelse, såsom Farisæeren Simon, Simon den Spedalske, Simon Peter (søn af Jonas/Johannes), Simon Zelotes, Simon Jesu bror, Simon far til Judas, Simon fra Kyrene, Simon troldmand, garveren Simon.

I Johannes 12,1-8 hører vi, at Jesus var på besøg hos sine nære venner i landsbyen Betania seks dage før påske. Jesus var sandsynligvis gået sammen med sine disciple fra Jeriko til Betania den fredag, en uge før han blev korsfæstet (Luk 19,28 – vi får ikke at vide, hvor Jesus overnattede på rejsen, men han havde lige været til fest hos Zakæus. Han må have overnattet to nætter i Betania, da indtoget i Jerusalem først fandt sted søndag morgen.) Vennerne Marta, Maria og Lazarus inviterede dem til at være med til sabbatsmåltidet denne fredag aften. Det var ikke første gang, Jesus og disciplene boede der og blev beværtet (Lukas 10,37-41). Maria havde en særlig hengivenhed over for Jesus. Siden de tre unge mennesker boede i det samme store hus, må vi antage, at det var en velhavende familie, og at deres forældre var døde. (Der er forskellige traditioner, bl. a. i den ortodokse kirke, som fortæller, at de flygtede før eller efter, at Stefanus blev myrdet, og at de endte på Cypern, hvor de levede mindst 30 år mere. Lazarus siges at være blevet biskop i Kition-Larnaka).

Under måltidet salvede Maria Jesus' fødder. Den kostbare nardusolie havde en kendt standard pris på 300 denarer. Judas blev vred over et sådant "spild" af penge. Johannes fortæller os, at Judas havde selviske motiver, da han af og til stjal fra den fælles pengepose. Men Jesus accepterede salvingen som en forberedelse til sin begravelse. Han mindede sine disciple om, at de altid kunne hjælpe de fattige, hvis de ville, men Jesus selv ville ikke være hos dem ret meget længere. Det kunne de ikke få ind i hovedet.

Nogle har undret sig over, at Maria fra Betania ikke nævnes omkring Jesus' korsfæstelse, når hun var så hengiven over for ham. Men det var altid Jesus, der besøgte Maria i hendes hjem, og hun blev ikke som Maria Magdalene en discipel, der fulgte med Jesus rundt. Maria fra Betania var den stille type, som nok helst ville være alene med sin sorg og frustration. Dog kan vi ikke vide, om hun overværede korsfæstelsen fra en sikker afstand. Man kan aldrig argumentere ud fra det, som ikke fortælles.

Mattæus 26,6-13 og Markus 14,3-9 fortæller om en anden salving, som også fandt sted i Betania. Denne gang var Jesus og i alt fald nogle af hans disciple indbudt til middag i et hus, som tilhørte den tidligere spedalske, velhavende mand, Simon. Det skete flere dage efter, at Maria havde salvet Jesus' fødder. Det lader til, at Jesus havde været travlt optaget i forgården til templet både mandag og tirsdag, men at han hvilede ud i Betania om onsdagen hos sine gode venner der. Det var den aften, han blev inviteret til middag i et andet hus. Eftersom spedalske levede afsondret fra andre mennesker, må Simon være blevet helbredt, måske af Jesus. Hvis det er tilfældet, ville han gerne vise sin taknemmelighed. Han var også en velhavende person. Få mennesker havde midler til at invitere Jesus og hans store følge af disciple til middag.

I Simons hus var det Jesus' hoved, der blev salvet. Ved salvningen i Martas hus var Judas blevet vred, men han var sandsynligvis ikke til stede denne dag. Måske brugte han "fridagen" til at opsøge ypperstepræsterne for at aftale med dem om at forråde Jesus mod betaling. Men nogle af de andre gæster blev også denne gang vrede over dette "spild" af dyr salve. Mattæus siger, at det var nogle af disciplene, men Markus omtaler ikke disciplene. Hvis det var disciplene, havde de ikke lært noget af den tidligere hændelse. Det er nu ikke så mærkeligt, for de kunne ikke acceptere, at Jesus snart skulle dø, selv om han havde sagt det til dem mindst tre gange. Men Jesus accepterede salvningen som endnu en forberedelse til sin begravelse.

I bibelsk og jødisk kultur og tankegang er det meget vigtigt med mindst to, og gerne tre, vidner før en sag står fast. To kvinder har nu uafhængigt af hinanden bevidnet, at Jesus snart skulle dø. De havde næppe forstået salvningen på den måde, men sådan forklarer Jesus det. Gud havde en overordnet plan, som hverken kvinderne eller disciplene forstod på dette tidspunkt. Der er ingen grund til at tænke sig, at denne unavngivne kvinde skulle være enten Maria Magdalene eller Maria, søster til Marta og Lazarus.

Nogle undres over Johs 11,2, der lyder som et indskud eller en parentes: *Maria var den kvinde, der senere hældte dyr duftolie ud over Jesus' fødder og tørrede dem med sit hår. Det var hendes bror, der var syg.* (Bibelen 2020).

Johannes har først nu introduceret Maria, Martha og Lazarus, da han ikke nævner nogen af de tidligere besøg, som i Lukas 10,38-42. Lukas fortæller os noget om Maria. Hun ønskede først og fremmest at lytte til Jesus. Det er almindeligt i hebraisk fortællestil først at komme med en kort hentydning, som senere uddybes med flere detaljer. Det er, hvad Johannes gør her. Han nævner kort, hvad Maria senere gjorde, og detaljerne kommer i næste kapitel. Denne salvning kan meget vel have været alment kendt på det tidspunkt, hvor Johannes skriver sit evangelium, men han vil alligevel give os alle detaljerne, da ingen af de andre evangelier har denne salvning med.

Der er både ligheder og forskelle mellem de to forskellige episoder med salvning i denne sidste uge, før Jesus skulle korsfæstet. Lighederne kan man sagtens forklare ud fra, at en sådan nardussalve havde en fast pris på 300 denarer, som alle kendte. At disciplene ikke forstod betydningen af salvningen og syntes, at pengene skulle være brugt anderledes, er ikke svært at forklare. De manglede altid penge. Og de var uden tvivl vant til at vende hver femøre. Det lyder mere fromt at sige, at pengene skulle gives til de fattige, men det behøvede de jo ikke at gøre lige med samme. De forventede endnu mange år sammen med Jesus.

Det er ulogisk at hævde, at de to salvninger er en og samme begivenhed. Det kan måske lettest ses i en tabel:

Tidspunkt	Huset	Kvinden	Hvad salves	Hvem skælder ud	Hvor meget salve
Fredag aften	Martas	Maria	Fødder	Judas	Et pund
Onsdag	Simons	Ukendt	Hoved	Nogle disciple	En alabastkrukke

Desuden må vi huske, at Johannes supplerer de andre evangelier for sine læsere, som allerede kendte de tre første evangelier. Johannes prøver så vidt muligt at få det med, som de andre af den ene eller anden grund ikke har med. Det er kun Johannes, der fortæller om den første udrensning af templet under Jesus' første påskebesøg i Jerusalem, mens de andre kun fortæller om den anden udrensning. Johannes kender princippet om de to vidner, så det er væsentligt for ham, at begge udrensninger kommer med. Disse udrensninger havde både en praktisk, symbolsk og profetisk betydning. At så mange fejlagtigt mener, at der kun var én tempelrensning, skyldes nok en manglende forståelse for betydningen af de to vidner og måske en manglende kulturel forståelse af, at selvom de handlende blev jaget væk, ville de være tilbage igen næste dag.

Hvis man hævder, at de tre forskellige salvninger er en og samme begivenhed, så angriber man forfatterens troværdighed. Johannes var utvivlsomt med ved alle tre salvninger. Det virker helt usandsynligt, at han skulle have glemt, hvornår det skete, hvor det skete, og hvad der blev salvet?